

Baudžiamasis teisinis vertinimas visuotinio tyčiojimosi iš asmens, jo šeimos narių

Emilė Čepaitė, Iveta Simanavičiūtė

Vilniaus universiteto Teisės fakulteto

2-o kurso studentės

Saulėtekio al. 9, I rūmai, 10222 Vilnius

El. paštas: emile.cepaitė@tf.stud.vu.lt, iveta.simanaviciute@tf.stud.vu.lt

Mokslinio straipsnio akademinis kuratorius lekt. D. Prapiestis

El. paštas: darius.prapiestis@tf.vu.lt

Anotacija: Šiame darbe bus vertinamas visuotinis tyčiojimas iš asmens, jo šeimos narių baudžiamosios teisės kontekste. Tyrime nagrinėjama tyčiojimosi samprata, atsakomybės ypatumai bei kaip visuotinės patyčios pasireiškia šiais laikais.

Pagrindiniai žodžiai: Visuotinis tyčiojimas, Lietuvos Respublikos baudžiamasis kodeksas, neapykantos kalba, baudžiamoji atsakomybė.

Key words: Mass bullying, Criminal Code of the Republic of Lithuania, hate speech, criminal liability.

Įvadas

Temos aktualumas. Visuotinis tyčiojimas yra svarbi tema šiuolaikiniame pasaulyje. Kiekvienas asmuo yra susidūręs su patyčiomis įvairioje erdvėje būdamas auka ar patyčių kaltininku, o gal tik stebėtoju. Šiais laikais skaitmeninės technologijos palengvina patyčių sklidimą ir prieinamumą visuomenėje, kartu keičiasi ir visuomenės požiūris į patyčias – jis tampa lengvabūdiškesnis, tyčiojimas priimamas kaip juodas humoras, nyksta riba tarp kritikos ir patyčių. Tyčiojimosi daroma žala sumenkinama ir nesureikšminama kol asmenys to nepatiria patys ir nesuvokia kaip stipriai iš šalies pasakyti ar parašyti žodžiai, parodyti veiksmai sugriaua taip saugojamą vidinę ramybę ir sukelia nevisavertiškumo bei nesaugumo jausmą. Visuotinio tyčiojimosi sąvoka nėra tiesiogiai įtvirtinta Lietuvos teisinėje sistemoje. Pati visuotinių tyčiojimosi baudžiamosios atsakomybės taikymo problematika išsiskiria tuo, kad sudėtinga nustatyti tyčiojimosi faktą ir kvalifikuoti kaip nusikalstamą veiką. Poreikis vertinti tyčiojimąsi kaip nusikalstamą veiką atsiranda dėl to, kad visuotinio tyčiojimosi mastas

visuomenėje didėja ir tai daro didelę žalą nukentėjusiesiems. Taigi, temos aktualumas atskleidžia poreikį įvertinti baudžiamosios teisės taikymo galimybes siekiant visuotinio tyčiojimosi prevencijos, kartu išlaikant pusiausvyrą su teise laisvai reikšti savo įsitikinimus.

Šio mokslinio darbo tikslas – išanalizuoti visuotinio tyčiojimosi iš asmens ir jo šeimos narių teisinį reguliavimą Lietuvos baudžiamojoje teisėje. Šio mokslinio darbo tyrimo objektas – visuotinio tyčiojimosi iš asmens, jo šeimos narių vertinimas iš baudžiamosios teisės perspektyvos.

Darbo uždaviniai. Pagrindiniai darbo uždaviniai:

- Išnagrinėti ir pateikti visuotinių tyčiojimosi sampratą.
- Atskleisti būtinybę už tyčiojimasį vėl taikyti baudžiamąją atsakomybę.
- Palyginti visuotinių tyčiojimosi reguliavimą skirtingose Lietuvos teisės šakose ir užsienyje.
- Atskleisti, kaip visuotinės patyčios paveikia pažeidžiamas asmenų grupes.
- Pateikti pasiūlymą, kaip reglamentuoti patyčias per Lietuvos baudžiamąją teisę.

Tyrimo metodai:

- Lyginamasis – lyginant Lietuvos teisinį reguliavimą su kitų šalių reguliavimu.
- Sisteminis – nagrinėjant visuotinių tyčiojimosi sąvoką per įvairias Lietuvos teisės šakų normas.
- Lingvistinis – atskleidžiant visuotinių patyčių sąvokos turinį.
- Istorinis – siekiant ištirti visuotinio tyčiojimosi draudimo teisinio reguliavimo raidą.
- Analizės – siekiant išnagrinėti visuotinių tyčiojimosi teisinio reguliavimo aspektus.

Darbo originalumas kyla iš to, kad patyčios Lietuvos Respublikos baudžiamajame kodekse yra dekriminalizuotos, todėl baudžiamasis teisinis vertinimas šioje srityje tapo itin komplikuoatas ir reikalauja naujo požiūrio. Atsižvelgiant į darbe atskleistą problematiką, siūlytina nauja norma apie patyčių kriminalizavimą siekiant visuotinių tyčiojimosi prevencijos.

Svarbiausi šaltiniai. Parengti šį darbą pagrindiniai naudojami šaltiniai – Lietuvos Respublikos baudžiamasis kodeksas, Lietuvos teismų praktika, Europos Žmogaus Teisių Teismo praktika.

Visuotinių patyčių samprata

Prieš vertinant visuotinio tyčiojimosi sąsajas su konkrečiu Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso (toliau – BK) straipsniu, tikslinga yra išsiaiškinti šios sąvokos reikšmę. Lietuvių kalbos žodynas¹ pateikia tokias, šiam darbui reikšmingas, sąvokų reikšmes:

¹ Lietuvių kalbos institutas. Lietuvių kalbos informacinė sistema „E. kalba“ [interaktyvus]: <https://ekalba.lt/>

Tyčiotis – darbais ar žodžiais tyčia pajuokti, pašiepti.

Patyčios – ko nors darymas tyčia, kieno apmaudai; pasityčiojimas – pajuoka.

Visuotinis – visa ar visus apimantis, visiems bendras; labai paplitęs.

Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso komentaras (toliau – BK komentaras III)², komentuojant BK 284 str., pateikia tokią patyčių sąvoką: „Patyčios - tai demonstratyvus ciniškas žmonių orumo žeminimas įvairiais žodžiais ir veiksmais, pavyzdžiui, vadinant žmogų žeidžiančiais žodžiais, atliekant žeidžiančius veiksmus ar rodant atitinkamus gestus, staigiu judesiu apnuoginant kito žmogaus tam tikras kūno vietas, apipilant skysčiu, juokiantis iš invalido, ligonio ar nusenuso žmogaus ir pan.“

Atsižvelgiant į pateiktas sąvokas, galima teigti, kad tyčiojimasis yra tyčinis, nuolatinis, agresyvus veiksmas, kuris, kartodamasis laike ir erdvėje, išauga į sisteminių reiškinių, vadinamą patyčiomis. Tampa visuotiniu, kai tai liečia ne tik vieną asmenį, o tam tikrą asmenų grupę – taigi, pasižymi masiškumu ir sistemiškumu. Visuotinis tyčiojimasis gali būti nukreiptas į tam tikrą grupę asmenų arba atvirkščiai, tam tikrą grupę asmenų tyčiojasi iš vieno asmens.

Lietuvos įstatymai

BK³ 170 str. kriminalizuoja viešą tyčiojimąsi, niekinimą bei diskriminaciją. Straipsniu saugomi objektai yra žmonių grupė ar jai priklausantis asmuo, kurie (-is) patiria niekinimo ar patyčių platinimą, viešus pasisakymus, kuriais skatinama neapykanta, diskriminacija ar smurtas dėl amžiaus, lyties, seksualinės orientacijos, negalios, rasės, odos spalvos, tautybės, kalbos, kilmės, etninės kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, religijos ar įsitikinimų. Pažymėtina, kad BK 170 str. išplaukia iš Lietuvos Respublikos Konstitucijos⁴ (toliau – Konstitucija) 25 str., kuriame numatyta žmogaus teisė turėti savo įsitikinimus ir laisvai juos reikšti. Straipsnis numato šios laisvės nesuderinimą su tautinės, rasinės, religinės ar socialinės neapykantos, prievartos bei diskriminacijos kurstymu⁵. Vertinant 170 str. numatytą nusikalstamos veikos sudėtį, nepakanka nekonkreto asmens pasisakymo ar požiūrio išraiškos, jie turi pasižymėti kraštutinumu, jų diskriminacinis pobūdis turi būti akivaizdus⁶. Galima teigti,

² ABRAMAVIČIUS, Armanas; AIDUKAS, Marius; ALIUKONIENĖ, Rita ir kt. (2010). *Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso komentaras III*. Vilnius: Registrų centras.

³ Lietuvos Respublikos baudžiamasis kodeksas. 2000 m. rugsėjo 26 d. Nr. VIII-1968. *Valstybės žinios*, 2000, 89-2741.

⁴ Lietuvos Respublikos Konstitucija. Lietuvos Respublikos piliečių priimta 1992 m. spalio 25 d. referendumu. *Valstybės žinios*, 1992, 33-1014.

⁵ Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2005 m. liepos 8 d. nutarimas. *Valstybės žinios*, 2005, 87-3274.

⁶ Vidaus reikalų ministerija (2019). *Baudžiamosios atsakomybės už neapykantos nusikaltimus ir neapykantą kurstančias kalbas taikymo atvejų analizės ataskaita*. Vilnius: Vidaus reikalų ministerija.

kad tyčiojimas nukreipiamas ne tik prieš asmenį, bet ir prieš jo šeimą dėl jų kilmės, tautybės ar kitų panašių požymių.

Taip pat labai svarbus BK 284 str., kuriame pabrėžiamas piktybiškas tyčiojimas, kaip vienas iš BK 284 str. dispozicijoje nurodytų alternatyvių viešosios tvarkos pažeidimo būdų⁷. Šio straipsnio pakeitimai daryti du kartus: 2007 m.⁸, 2015 m.⁹ Iš 2015 m. BK 284 str. pakeitimo įstatymo matoma, kad buvo pakeista 284 str. 1 d. sąvoka „patyčios“ į „piktybišką tyčiojimąsi“. BK 284 str. buvo pakeistas siekiant suderinti baudžiamojo įstatymo nuostatas su naujai rengiamo Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso (toliau – ANK) projekto nuostatomis¹⁰. Iki BK 284 str. pakeitimo BK komentaras III pateikė, anksčiau minėtą, patyčių sąvoką. Pabrėžiama, kad patyčios galimos ne tik žodžiais, bet ir veiksmais. Pažymėtina ir tai, kad viešosios tvarkos sutrikdymas gali būti padarytas tik tiesiogine tyčia.

BK 155 str.¹¹ (netekęs galios 2015 m.) (toliau – 2015 m. birželio 25 d. įstatymas) išskyrė viešą ir neviešą asmens įžeidimą. Pagal BK komentarą¹² (Toliau – BK komentaras II), objektyviai įžeidimas yra viešas (nusikaltimo atveju) kito žmogaus užgaulus pažeminimas veiksmu, žodžiu arba raštu, taip pat įžeidimas yra viešas, kai tai padaro ma kitų asmenų akivaizdoje, jiems matant, girdint arba per visuomenės informavimo priemonę, spaudinyje, internete.

Pagal BK 60 str. 1 d. 4 p. tyčiojimas iš nukentėjusiojo yra atsakomybę sunkinanti aplinkybė. Pagal BK komentarą¹³ (toliau – BK komentaras I), tai aplinkybė, kuri ne tik parodo nusikalstamos veikos pavojingumą, bet ir neigiamus kaltininko asmenybės bruožus. Ši sunkinanti aplinkybė pateikia du alternatyvius veiksmus: asmens kankinimą arba tyčiojimas iš asmens. Tyčiojimas iš nukentėjusiojo būna tada, kai kaltininkas savo veiksmais siekia pažeminti nukentėjusiojo garbę ir orumą, sukelti daugiau dvasinių ar fizinių kančių. Paminėtina ir tai, kad kaltininkas gali tyčiotis ir

⁷ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2025 m. gegužės 8 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-85-495/2025.

⁸ Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 7, 38, 47, 63, 66, 70, 75, 82, 93, 129, 166, 167, 172, 178, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 189, 194, 196, 197, 198, 198(1), 198(2), 199, 202, 213, 214, 215, 225, 227, 228, 231, 233, 235, 252, 256, 257, 262, 284, 285, 312 straipsnių, priedo pakeitimo ir papildymo, XXVI, XXX skyrių pavadinimų pakeitimo ir kodekso papildymo 256(1), 257(1) straipsniais įstatymas. 2007 m. birželio 28 d. Nr. X-1233. TAR, 2007, 81-3309.

⁹ Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 47, 176, 220, 221, 272, 273, 281, 284 straipsnių pakeitimo įstatymas. 2015 m. birželio 25 d. Nr. XII-1871. TAR, 2015, 11240.

¹⁰ Aiškinamasis raštas (2012) dėl Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 47, 272, 273, 281, 284 straipsnių pakeitimo ir papildymo ir kodekso papildymo 176¹ ir 273¹ straipsniais įstatymo projekto.

¹¹ Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 155 ir 290 straipsnių pripažinimo netekusiais galios įstatymas. 2015 m. birželio 25 d. Nr. XII-1888. TAR, 2015, 11179.

¹² ABRAMAVIČIUS, Armanas; ALIUKONIENĖ, Rita; BARANSKAITĖ, Agnė ir kt. (2009). *Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso komentaras II*. Vilnius: Teisinės informacijos centras.

¹³ ABRAMAVIČIUS, Armanas; BARANSKAITĖ, Agnė; ČEPAS, Algimantas ir kt. (2004). *Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso komentaras I*. Vilnius: Teisinės informacijos centras.

iš nukentėjusiojo artimųjų. Ši aplinkybė yra sunkinanti todėl, kad kaltininkas darydamas nusikalstamą veiką kartu imasi tokių veiksmų kaip tyčiojimas, o tai parodo jo negailestingumą. Šiame straipsnyje pateiktas sunkinančių aplinkybių sąrašas, todėl tiesiogiai nėra baudžiama už tyčiojimą, tačiau parodo, kad BK tai vertina kaip didesnę veikos pavojingumą ir kad tokie veiksmai prieštarauja moralei.

BK 133 str. nurodo veiksnius, kurie gali asmenį sukurstyti nusižudyti bei priversti prie savižudybės. Vienas iš jų yra tyčiojimas. BK komentaras I į žiauraus elgesio sąvoką įtraukia tyčiojimasi kaip vieną iš veiksmų, kuris gali paskatinti žmogų nusižudyti. Klasingas elgesys apibūdinamas kaip apgaulingas, skaudinantis, dvasiškai žlugdantis kitų žmonių elgesys, dėl kurio asmuo nusižudo. Asmeniui, kuris privedė nukentėjusį prie savižudybės, baudžiamoji atsakomybė bus taikoma tik tuo atveju, jei nusikaltimas yra padarytas tiesiogine tyčia arba netiesiogine tyčia, tačiau jei jo veiksmuose nebūtų kaltės, asmuo neatsakytų.

Palyginimas su kitomis teisės šakomis

Anksčiau minėta, kad dalis buvusių BK straipsnių, kurie reguliavo viešą ir neviešą tyčiojimasi, buvo perkelti į ANK, siekiant atriboti baudžiamąją atsakomybę nuo administracinės atsakomybės. Remiantis M. Markevičiūtės disertacija¹⁴, galima teigti, kad tokiu perkelimu buvo siekiama užtikrinti atsakomybės proporcingumo principą (administracinė atsakomybė leidžia taikyti švelnesnes nuobaudas, kurios gali geriau atitikti padarytos veikos pobūdį), taip pat baudžiamosios atsakomybės taikymas už mažiau pavojingas veikas yra brangus procesas, todėl perkeltiant tokias veikas į administracinę sritį valstybė sutaupo savo išteklius ir teisėsauga dirba operatyviau.

Baudžiamojoje ir administracinėje teisėje randama daug panašumų. Vienas iš jų yra tai, kad ir BK, ir ANK yra apibrėžę, jog tyčiojimas, darant pavojingą veiką, yra sunkinanti aplinkybė (anksčiau jau aptartas BK 60 str. 1 d. 4 p. bei ANK 36 str. 1 d. 9 p.¹⁵). Pažymėtina, kad nusikalstamos veikos nuo administraciniu nusižengimų skiriasi didesniu pavojingumu ir sukelia didesnę žalą visuomenei.

Šiaulių apygardos teismas nurodo¹⁶, kad ANK 507 str. yra skirtas ginti valdymo tvarką, sudaryti atitinkamas teisinės prielaidas institucijų tarnautojams ir pareigūnams vykdyti savo funkcijas bei apsaugoti jų garbę ir orumą nuo pažeminimų, kurie reiškiami žodžiais. Įžeidimas suprantamas kaip tokie pažeidėjo veiksmai, kuriais jis pareigas vykdan-

¹⁴ MARKEVIČIŪTĖ, Milda (2022). *Administracinės atsakomybės samprata ir teisinio reguliavimo modelis Lietuvoje*. Daktaro disertacija, socialiniai mokslai, teisė (S 001), Vilniaus universitetas. Vilnius, <https://doi.org/10.15388/vu.thesis.292>

¹⁵ Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodeksas. 2015 m. birželio 25 d. Nr. XII-1869. TAR, 2015, 11216.

¹⁶ Šiaulių apygardos teismo 2021 m. birželio 14 d. nutartis administracinio nusižengimo byloje Nr. 4-35-3-00173-2020-0.

čiam valstybės tarnautojui išsako žeminančius žodžius, demonstruoja bendrą neigiamą jo asmens vertinimą ir pan. BK komentaras III išskiria tokius anksčiau galiojusio BK 290 str. ir dabar galiojančio ANK 507 str. panašumus: ginamas objektas (normali viešojo administravimo veikla; veikos pobūdis (žeminantys, niekinantys žodžiai ar veiksmai be fizinio smurto); nukentėjusysis įžeidimo metu turi vykdyti savo darbo funkcijas.

Po 2015 m. birželio 25 d. įstatymo įsigaliojimo asmens gerbė ir orumą gina Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau - CK) 2.24 str.¹⁷. Pažymėtina, kad CK 2.24 str. numatytas asmens viešas ar neviešas pažeminimas yra laikomas civiliniu deliktu, kuriuo yra pažeidžiami garbė ir orumas¹⁸. Darytina išvada, kad užtenka taikyti civilinę atsakomybę.

Reguliavimas kitose šalyse

Latvija

Pagrindiniai straipsniai iš Latvijos Baudžiamojo kodekso (latv. Krimināllikums)¹⁹ reguliuojantys tyčiojimasi yra: 78 str. numatantis atsakomybę už rasinės, etninės, nacionalinės ar religinės neapykantos kurstymą; 150 str. praplečia anksčiau minėto straipsnio nuostatas pridėdant lytį, amžių, neįgalumą ir pan., o galiausiai 149.1 str. draudžia diskriminaciją. Kalbant apie 150 str. atsakomybę kyla tik tada, kai padaryta „smarki žala“ (angl. substantial harm).

Latvijos teismų praktikoje pasirodo situacijų kai visuotinis tyčiojimas dažniausiai būna susijęs su komentarais, įrašais ar publikacijomis internete, už tai Latvijos teismai yra linkę skirti laisvės atėmimą iki penkių metų (pagal 78 str. 2 d.) arba iki trejų metų (pagal 150 str. 2 d.), taip pat viešieji darbai arba bauda, tačiau dažniausiai yra skiriamas laisvės atėmimo bausmės vykdymo atidėjimas. Visuotinių tyčiojimosi situacijos ir Latvijos valstybėje sukelia problemų, kai reikia praktiškai taikyti įstatymą, nes kyla problema veikos motyvo atpažinimui.²⁰

Pagal Human Rights in Latvia in 2024 ataskaitą²¹ Valstybės saugumo tarnyba 2024 m. buvo pradėjus 12 ikiteisminių tyrimų dėl neapykantos kalbos: penki iš jų su-

¹⁷ Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas. 2000 m. liepos 18 d. Nr. VIII-1864. *Valstybės žinios*, 2000, 74-2262.

¹⁸ Lietuvos Respublikos Seimas (2016). Aiškinamasis raštas Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 2.24 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto, Nr. XIIP-3606 (2).

¹⁹ Latvijas Republikas Krimināllikums (1998). *Latvija Vēstnesis*, 199/200.

²⁰ KAMENSKA, Anhelita (2017). *Lifecycle of a hate crime. Country report for Latvia*, Latvian Centre for Human Rights. [interaktyvus]: <https://cilvektiesibas.org.lv/en/publications/lifecycle-of-a-hate-crimes-country-report-for-latv-446/> [žiūrėta 2025 m. gruodžio 28 d.]

²¹ KAMENSKA, Anhelita; TUMULE, Jekaterina; SAUŠA, Liliana (2025). *Human rights in Latvia in 2024*, Latvian Centre for Human Rights. [interaktyvus]: <https://cilvektiesibas.org.lv/en/publications/human-rights-in-latvia-2024-709/> [žiūrėta 2025 m. gruodžio 28 d.]

siję su 78 str., kuriame nustatytas neapykantos kurstymas. Vienas iš 78 str. pažeidimų buvo, kai 2024 m. rugsėjo 26 d.²² du kaltinamieji įkėlė vaizdo įrašą, kuriame matoma kaip deginama Ukrainos vėliava, asmenys įrašė komentuoja, kad tai yra „džiaugsmo garsai“. Asmenys buvo pripažinti kalti pagal Latvijos BK 78 str., jiems buvo skirti viešieji darbai. Teismas pabrėžė, kad tokia veikla yra atvira neapykanta didesnei grupei ir skatina tautinį priešišumą.

Jungtinės Amerikos Valstijos

Jungtinėse Amerikos Valstijose (toliau – JAV) nėra vieningo federalinio baudžiamojo įstatymo, kuris tiesiogiai kriminalizuotų visuotinę tyčiojimasi iš asmens, tai lemia federalinės sistemos specifiką: baudžiamoji teisė beveik visiškai palikta valstijų kompetencijai. Tai sukuria teisinio nevienodumo problemą. Remiantis K. Hallmark *Houston Law Review* 2023 m.²³, analizėje autorė išskiria tris valstijų modelius:

Minimalus baudžiamasis reguliavimas, kai tyčiojimas laikomas žemo lygio nusizengimu, neturinti kvalifikuojančių požymių ir dažnai nėra atsižvelgiama į aukos psichologiją.

Vidutinio griežtumo reguliavimas nustato sunkinančią atsakomybę, jei auka nėra pilnametis, t. y. nėra sukakę 18 m. ir siekiama sukelti stiprų emocinį skausmą ar pažeminimą.

Griežčiausias reguliavimas yra tik 8 valstijose: Florida, Ilinojus, Merilandas, Mičiganas, Misisipė, Misūris, Naujasis Džersis ir Tenesis. Šiose valstijose tyčiojimas jau gali būti kvalifikuojamas kaip nusikaltimas, tačiau turi atitikti tam tikrus kriterijus: turi būti padaryta sunki sveikatos žala arba auka nusižudo.

People v. Marquan M. byloje²⁴ mokinyš Marquan sukūrė anoniminę „Facebook“ paskyrą, kurioje buvo skelbiama informacija apie jo bendraklasius ir kitus paauglius. Skelbiama informacija buvo asmeninė, vulgari bei žeminanti, o negana to, visa tai buvo vieša ir prieinama bet kuriam asmeniui. Asmuo buvo kaltinamas kibernetiniu priekabiavimu pagal Olbanio apygardos vietinį įstatymą Nr. 11. Šis įstatymas kriminalizuoja elektroninę komunikaciją, kuri daroma be teisėto tikslo ir ja siekiama tyčiotis, pažeminti ar kitaip sukelti emocinę žalą kitam nepilnamečiui ar asmeniui apygardoje viešais pareiškimais internete, platinant privačią, netikrą, seksualinę informaciją. Ši byla svarbi nagrinėjamos temos kontekste, nes vieno asmens skelbiama žeminanti informacija buvo vieša ir prieinama bet kam. Taip pat parodoma, kaip pla-

²² Rigas pilsėtas tiesas 2024. gada 26. septembra spriedums lietā Nr. K77-2386-24/121

²³ HALLMARK, Kirsten (2023). Death by Words: Do United States Statutes Hold Cyberbullies Liable for Their Victims' Suicide?. *Houston law review*, 60(3), p. 727-756 [interaktyvus]: <https://houstonlaw-review.org/article/73672-death-by-words-do-united-states-statutes-hold-cyberbullies-liable-for-their-victims-suicide> [žiūrėta 2025 m. gruodžio 27 d.]

²⁴ *People v. Marquan M.*, New York Court of Appeals, July 1, 2014, No. 139

čiai gali eiti tyčiojimosi ribos, nes kaltininkas sistemškai puolė ne vieną, o visą grupę asmenų ir sukėlė ilgalaikę emocinę ir socialinę žalą nukentėjusiems.

Vokietija

Vokietijos baudžiamajame kodekse (vok. Strafrechtsgesetzbuch)²⁵ (Toliau – Vokietijos BK) tyčiojimosi sąvoka tiesiogiai nėra nurodyta, tačiau teismo doktrinoje yra vartojama neapykantos kalbos sąvoka. Neapykantos kalba suprantama kaip nusikaltimai prieš asmenį dėl politinių pažiūrų, pilietybės, etninės kilmės, rasės, odos spalvos, ideologijos, kilmės, seksualinės orientacijos, negalios, fizinės išvaizdos ar socialinės padėties. Bylose dėl neapykantos kalbos Teismas visada didelį dėmesį skiria į kaltininko asmenybę, ypatingai to asmens rasizmą, ksenofobiją, antisemitizmą ir įvairius kitus ne moralius motyvus, taip pat baudžiamoji atsakomybė už žodinių tyčiojimąsi turi būti proporcinga ir aiškiai apibrėžta, kad nebūtų ribojama žodžio laisvė.²⁶

Vokietijos BK 130 str. yra draudžiamas neapykantos kurstymas. Pagal šį straipsnį tie, kas kursto neapykantą ir bando sutrikdyti viešąją rimtį prieš nacionalinę, rasinę ar religinę grupę ir panašiai baudžiamas laisvės atėmimu nuo 3 mėnesių iki 5 metų. Neapykantos kurstymas pagal šį straipsnį – žmogaus orumo pažeidimai, įžeidinėjimai, piktybiškas menkinimas bei šmeižimas. O Vokietijos BK 192a str. nurodo neapykantos kurstymo pobūdžio įžeidimą, jo tikslas yra užpildyti anksčiau egzistavusią baudžiamosios atsakomybės spragą, susijusią su neapykantą kurstančio turinio siuntimu tiesiogiai nukentėjusiems asmenims. N. Jakab nurodo, kad šie du straipsniai saugo skirtingus teisinius interesus ir taikomi skirtingoms situacijoms, nors abu susiję su neapykanta grindžiamais veiksmais: 130 str. objektas yra viešoji rimtis, jis skirtas visuomenei, esminis pažeidimas yra viešosios rimties sutrikdymas, o 192a str. objektas yra konkretaus asmens garbė ir orumas, viešosios rimties sutrikdymas nėra reikalingas, būtina sąlyga yra asmens įžeidimas žeminimas ir skirtas tiesiogiai aukai.

Teismų praktika

Lietuvos teismai

Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (toliau – LAT) nagrinėjo baudžiamąją bylą dėl asmens (V. G.) išteisinimo už viešą kurstymą prieš tam tikras žmonių grupes pagal BK 170 str. 2 ir 3 d.²⁷. Asmuo buvo kaltinamas tuo, kad internetiniame komentare skatino neapykantą ir smurtą prieš homoseksualius asmenis. LAT asmenį išteisino,

²⁵ Strafrechtsgesetzbuch (StGB) (1871). *Reichsgesetzblatt*, S. 127.

²⁶ JAKAB, Nóra (2025). The legal Approach of Cyberbullying in Germany. *Studies of the Ferenc Mádl Institute*, 4(4), p. 309/340. https://doi.org/10.47079/2025.kprhk.cyberb.4_13

²⁷ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. kovo 1 d. nutartis byloje Nr. 2K-86-648/2016.

nurodydamas, kad būtina atsižvelgti į komentaro lakoniškumą, jame pavartotus žodžius, o ne konkretų komentaro pobūdį (byloje neigiamas kaltininko požiūris į asmenų grupę nemotyvuojamas detaliau, apie smurtą užsimenama tik abstrakčiai ir kt.), todėl negalima vertinti kaip turinčio realios grėsmės pobūdžio elementų. Ši byla pabrėžia tai, kad net ir vieši komentarai, kurie gali būti įžeidžiantys ar žeminantys ir iš pirmo žvilgsnio atitiktų BK 170 str. įtvirtintą nusikalstamos veikos sudėtį, nebūtinai yra nusikalstama veika.

Dėl BK 60 str. 1 d. 4 p. teisingo taikymo LAT yra išaiškinęs²⁸, kad tyčiojamasis iš nukentėjusiojo konstatuojamas tada, kai kaltininkas atlieka tokius veiksmus, kurie iš esmės prieštarauja moralei bei dorovės principams, atliekami šiurkščia, ciniška forma arba verčia patį nukentėjusįjį atlikti tokius veiksmus prieš save. Minimoje byloje kaltininkas akivaizdžiai žemino asmenį žiauriais veiksmais, pvz.: cigaretės užgesinimas nukentėjusiajam į veidą, taip pat svarbu paminėti, kad nukentėjusysis turėjo išoriškai pastebimą protinę negalią.

Galiausiai visuotinių tyčiojimosi temą padeda atskleisti Vilniaus apygardos teismo nuosprendis²⁹ dėl buvusio Seimo nario P. G. Kaltinamasis įstatymo svarstymo metu, viešai tyčiojosi iš LGBTQ+ bendruomenės ir ją niekino dėl seksualinės orientacijos. Jis buvo nuteistas pagal BK 170 str. 2 d. Teismas pabrėžė, kad net ir nuomonė negali būti išsakoma niekinančia ar žeminančia forma, kaltininko argumentai, kad tai kritika buvo paneigta, nes vartojami žodžiai įrodė, kad buvo siekiama pažeminti asmenų grupę. Tai nebuvo momentinis incidentas, nes žodžiai pasklido visuomenėje, sukeldami didelę neapykantos bangą ir taip padidino žalą tiek konkrečioms asmenims, tiek visai LGBTQ+ bendruomenei. Teismas taip pat pažymėjo, kad viešas asmuo privalo suprasti savo žodžių reikšmę, nes tokie pasisakymai kenkia ne tik konkrečioms žmonėms, bet ir visuomenės pasitikėjimui demokratinėmis institucijoms.

Iš pateiktos Lietuvos teismų praktikos galima daryti išvadą, kad praktikoje visuotinės tyčiojimosi ribos vertinamos pagal veiksmų žiaurumą ir nukentėjusiojo pažeidžiamumą, o ne vien pagal viešą komentarų ar pasisakymų egzistavimą. Taip pat Lietuvos Teismai pabrėžia, kad saviraiškos laisvė nėra absoliuti, ypač kai tai daro vieši asmenys, nes jų žodžiai prisideda prie visuomenės nuostatų formavimosi.

Europos Žmogaus Teisių Teismas

Byloje *Beizaras ir Levickas prieš Lietuvą* 2020 m.³⁰ pareiškėjai kreipėsi į Europos Žmogaus Teisių Teismą (toliau - EŽTT), teigdami, kad Lietuvos institucijos nesugebėjo

²⁸ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2022 m. vasario 3 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-29-976/2022.

²⁹ Vilniaus apygardos teismo nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1-34-497/2025.

³⁰ *Beizaras ir Levickas prieš Lietuvą* [EŽTT], Nr. 41288/15, [2020 06 25]. ECLI:CE:ECHR:2020:0114JUD004128815.

užtikrinti jų teisių pagal 8 str. ir 14 str. Pareiškėjai socialiniame tinkle „Facebook“ paskelbė nuotrauką, kurioje bučiavosi ir ši nuotrauka sulaukė daug komentarų, iš kurių didžioji dalis atvirai grasino smurtu ir kurstė neapykantą homoseksualiems asmenims. Nevyriausybinių organizacijų „Lietuvos gėjų lyga“ kreipėsi į Generalinę prokuratūrą, prašydama pradėti ikiteisminį tyrimą dėl neapykantos kalbos ir grasinimų – toks prašymas buvo atmestas, o sprendimas motyvuotas tuo, kad komentarai yra tik nuomonės išraiška. EŽTT priėmė skundą ir nustatė abiejų straipsnių pažeidimus:

- 8 str. pažeidimas – prokuratūros atsisakymas parodė abejingumą pareiškėjų patirtai psichologinei žalai, Lietuvos institucijų neveikimą ir nepajėgumą atliekant pareigą ginti privataus gyvenimo neliečiamumą.
- 14 str. pažeidimas – pareiškėjai buvo diskriminuojami dėl seksualinės orientacijos, o prokuratūros pasisakyti komentarai, kad pareiškėjų elgesys buvo provokuojantis atspindėjo stereotipinį požiūrį.

Šis EŽTT sprendimas turi didelę reikšmę Lietuvos ir Europos žmogaus teisių kontekste. Pabrėžiama, kad valstybė privalo aktyviai ginti LGBTQ+ asmenis nuo homoseksualumo neapykantos ir užtikrinti veiksmingą teisės saugos reakciją į tokio pobūdžio išpuolius.

Byloje *Féret prieš Belgiją*³¹ 2009 m. pareiškėjas skundėsi, kad jo nuteisimas pažeidė jo teisę į saviraiškos laisvę. Pareiškėjas buvo teisiamas, kad jo politinė partija platino skrajutes, kuriose imigrantų bendruomenės, kurie nėra europiečiai, vaizduojami kaip nusikaltėliai ir siekiantys pasinaudoti Belgijos teikiama gyvenimo privatumais. EŽTT nusprendė, kad jo saviraiškos laisvės nebuvo pažeistos, nes jis šias laisves panaudojo bandydamas pakenkti kitų žmonių orumui bei saugumui.

Atsakomybė už visuotinę tyčiojimąsi

Visuotinio tyčiojimosi atsakomybės ypatumai: viešojo asmens ir privataus asmens apsaugos ribos

Lietuvos teisinėje sistemoje asmenys yra skirstomi į viešuosius ir privačiuosius, tokių skirstymą apibrėžia CK komentaras³² komentuodamas CK 2.22 str. LAT³³ pabrėžia ir tai, kad viešas asmuo nesinaudoja tokiu pačiu garbės ir orumo gynimu kaip privatus asmuo, taip pat jam yra taikoma mažesnė pažeidžiamų teisių apsauga ir turi didesnės tolerancijos kritikai ribas.

Nagrinėjant visuotinių patyčių temą, svarbu paminėti situaciją, susiklosčiusią tarp viešų asmenų I. A. ir A. B. T., A. B. T. socialiniame tinkle „Instagram“ pasidalino

³¹ *Féret prieš Belgiją* [EŽTT], Nr. 15615/07, [2009 07 16]. ECLI:CE:ECHR:2009:0716JUD001561507.

³² MIKELĖNAS, Valentinas; BARTKUS, Gintautas, MIZARAS, Vytautas ir kt. (2002). *Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras. Antroji knyga*. Vilnius: Justitia.

³³ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2025 m. vasario 27 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-7-4-403/2025.

vaizdo įrašų, kuriame politikas apsvaigęs nuo alkoholio, šoko apsinuoginęs ir atliko nepadorius veiksmus. Po vaizdo įrašų buvo patalpintas komentaras, kuriuo A. B. T. atskleidžia tikrąjį vaizdo įrašo pasidalinimo tikslą - informuoti visuomenę apie viešą asmenį. Šiuo komentaru A. B. T. apsisaugojo nuo atsakomybės, pasinaudodamas CK 2.24 str. 6 d., kuris atleidžia asmenis nuo atsakomybės, jei tikrovės neatitinkantys duomenys buvo paskleisti apie viešą asmenį, siekiant informuoti visuomenę. Komentaruose, po vaizdo įrašų, didžioji dalis asmenų pradėjo masiškai tyčiotis iš I. A. ir jo veiksmų, atliekamų vaizdo įrašė. Pats vaizdo įrašas garsiai ir skandalingai nuaidėjo visuomenėje, kaip menkinantis ir žeminantis I. A. garbę ir orumą.

Kyla klausimas ar tokia situacija ir visuomenės požiūris apie viešą asmenį galėjo neigiamai paveikti I. A. ar net privesti prie daug rimtesnių išgyvenimų ir veiksmų, kaip savižudybė. Atsakingas už šią susidariusią situaciją pirmiausia būtų pripažintas viską pradėjęs A. B. T. BK 133 str. nurodo, kad privedimas prie savižudybės turi būti ne vienkartinis veiksmas, nebent atliekamas veiksmas būtų itin žiaurus. Kadangi A. B. T. pasidalintas vaizdo įrašas iš privataus gyvenimo buvo vienkartinis veiksmas, siekiant atskleisti visuomenei I. A. asmenybę, tai A. B. T. veiksmuose nėra kaltės, todėl baudžiamoji atsakomybė pagal BK 133 str. negalima. I. A. yra viešas asmuo, o pagal LAT praktiką³⁴, viešas asmuo turi didesnes tolerancijos kritikai ribas, todėl šioje situacijoje net komentatorių tyčiojimasis ir kitokių neigiamų emocijų išreiškimas neturėtų paveikti I. A.

Kibernetinėje erdvėje visuotinių tyčiojimosi ypatumai

Pagal Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo 251 str. 2 d.³⁵, patyčios kibernetinėje erdvėje, tai patyčios iš kito asmens naudojantis informacinėmis technologijomis ir (ar) informacinės visuomenės informavimo priemonėmis, siekiant įbauginti tą asmenį, pakenkti jo reputacijai ar kitokiu būdu jį pažeminti neatsižvelgiant į tai, ar patyčių informacija siunčiama asmeniškai, ar paskleidžiama neapibrėžtam gavėjų skaičiui.

Patyčios kibernetinėje erdvėje pasireiškia įvairiais būdais, tačiau dažniausiai tai būna melagingos informacijos skleidimas, grasinimai, nuolatinis įžeidžiančių pranešimų siuntimas, pažeminimas ir viešas išjuokimas³⁶.

Kyla atsakomybės skyrimo problema už visuotines patyčias kibernetinėje erdvėje, nes tai yra didžiulis ir tarpusavyje sujungtas tinklas, kuris peržengia geografines ribas, t. y. skleidžiama informacija dažniausiai yra prieinama neribotam subjektų ratui, taip pat tokioje erdvėje kaltininkui suteikiama anonimiškumo skraistė, pvz.: pseudo-

³⁴ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. birželio 27 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-237-684/2019.

³⁵ Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas. 1991 m. birželio 25 d. Nr. I-1489. TAR, 1991, 1489.

³⁶ ESET Glossary. Patyčios kibernetinėje erdvėje [interaktyvus]: <https://help.eset.com/glossary/lt-LT/cyberbullying.html> [žiūrėta 2026 m. sausio 20 d.]

nimo vartojimas. Kibernetinėje erdvėje visuotinės patyčios pasižymi savo mastu. Iš Ryšių reguliavimo tarnybos kuruojamos karštosios linijos švarusinternetas.lt 2024 m. ataskaitos³⁷ matoma, kad vien per metus buvo gauta 2177 pranešimų apie internete rastą, galimai draudžiamą skleisti ar neigiamą poveikį nepilnamečiams darančią, informaciją. Toks didelis skaičius pranešimų leidžia daryti išvadą, kad kibernetinėje erdvėje yra sudarytos palankios sąlygos patyčioms įgyti visuotinį pobūdį.

Dažnu atveju patyčios yra pateikiamos kaip anekdotai. Vienas tokių pavyzdžių yra atvejis, kai komikas D. K. LRT laidoje viešai žemino asmenis turinčius achondroplazijos sindromą, vartodamas neapykantos kalbą, o visą tai bandė užmaskuoti, kaip anekdotą. S. Bikelis pasisakė, kad tai buvo tikros visuotinės patyčios, nes laida turi tūkstančius peržiūrų ir tokios viešos patyčios ne tik žeidžia tam tikrą grupę asmenų, bet ir transliuoja žinutę plačiai auditorijai, kad patyčios nevengtinas dalykas³⁸. Po šių komiko pasisakymų, generalinė prokurorė kreipėsi į Policijos departamentą prašydamą įvertinti, ar įrašė nėra nusikalstamos veikos požymių bei priimti proceso sprendimą vadovaujantis BK nuostatomis³⁹. Eigoje buvo pradėtas išteisminis tyrimas pagal BK 170 str. Žurnalistų etikos inspektoriaus tarnyba, vertindama šią situaciją, nurodė⁴⁰, kad tai buvo tikra neapykantos kalba, nes kurstė neapykantą, skatino patyčias, niekino žmonių grupę ir pabrėžė, kad neapykantos kalba nėra saugoma saviraiškos laisvė, ji žeidžia, diskriminuoja ir griauia visuomenės pasitikėjimą.

Kibernetinė erdvė suteikia sąlygas naudotis savo saviraiškos laisve, leidžiama viešai išreikšti savo nuomonę ar kritiką. Tačiau reikia suprasti ribą tarp šios teisės ir asmens žeminimo. Pagal LAT išaiškinimus⁴¹ nuomonė turi būti reiškiamą sąžiningai ir etiškai, sąžiningai nenuslepiančią ir neiškreipiančią faktų ir duomenų. Kritikai taip pat keliama reikalavimai – negalima siekti įžeisti, žeminti ir menkinti asmens, turi būti siekiama išryškinti asmens ar jo veiklos trūkumus ir pašalinti juos. Praktikoje, kaltinamasis, kuris siekia įrodyti savo teisumą, privalo įrodyti, kad jo paskleista nuomonė turi pakankamą

³⁷ Ryšių reguliavimo tarnyba (2024). 2024 m. pranešimų ataskaita. [interaktyvus]: <https://www.svarusinternetas.lt/statistika/5>

³⁸ Mano teisės. Skirmantas Bikelis. *Patyčios iš negalios ir „baudžiakas“* [interaktyvus] (modifikuota 2025-07-09): <https://manoteises.lt/straipsnis/skirmantas-bikelis-patycios-is-negalios-ir-baudziakas/> [žiūrėta 2026 m. sausio 6 d.]

³⁹ Generalinė prokuratūra (2025). *Policijos departamentui pavesta įvertinti, ar paskelbtame įrašė nėra nusikalstamų veikų požymių*. [interaktyvus]: <https://prokuraturos.lt/lt/policijos-departamentui-pavesta-ivertinti-ar-paskelbtame-irase-nera-nusikalstamu-veiku-pozymiu/11446> [žiūrėta 2026 m. sausio 17 d.]

⁴⁰ Žurnalistų etikos inspektoriaus tarnyba. *Žurnalistų etikos inspektoriaus sprendimas: neapykantos kalba nėra humoras* [interaktyvus]: <https://www.zeit.lt/lt/naujienos/zurnalistu-etikos-inspektoriaus-sprendimas-neapykantos-kalba-nera-humoras/800> [žiūrėta 2026 m. sausio 17 d.]

⁴¹ BNS spaudos centras. *Tikrovės neatitinkantis komentaras internete – teisė į nuomonę ar garbės ir orumo pažeidimas?* (modifikuota 2023-03-05). [interaktyvus]: <https://sc.bns.lt/view/item/tikroves-neatitinkantis-komentaras-internete-teise-i-nuomone-ar-garbes-ir-orumo-pazeidimas-459914> [žiūrėta 2026 m. sausio 8 d.]

faktinį pagrindą ir ja nebuvo siekta sumenkinti, įžeisti ar kitaip pakenkti kitiems asmenims. Taigi, riba peržengiama tada, kai prasideda kito asmens kančia.

Veiksniai formuojantys visuotinį tyčiojimąsi šiuolaikinėje visuomenėje

Visuotinis tyčiojimasis šeimos kontekste

Šeima pagal Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo nutarimą⁴² yra konstitucinė vertybė ir pagal Konstitucijos 38 str. 1 d. valstybė yra įpareigota įstatymais ir kitais teisės aktais taip sureguliuoti šeimos dalyvių santykius, kad neatsirastų diskriminacijos galimybės. Taip pat Konstitucijos⁴³ 22 str. nurodo, kad įstatymas ir teismas saugo, kad niekas nepatirtų savavališko ar neteisėto kišimosi į šeimyninį gyvenimą.

CK 2.23 str. reglamentuoja teisę į privatų gyvenimą. Iš šio straipsnio išplaukia reikalavimas, kad privalomas asmens sutikimas skelbti informaciją apie jo privatų gyvenimą, po asmens mirties tokį sutikimą gali duoti sutuoktinis, vaikai ar tėvai. Šis straipsnis ne tik apsaugo tiesioginę auką, bet ir jo šeimos narius nuo nepageidaujamos informacijos plitimo, taip sumažinant šeimos narių stresą ar nerimą, gerbiant mirusiojo asmens ramybę.

BK saugo ne tik pačią auką, bet ir jo šeimos narius. Pavyzdžiui, pagal BK 133 str. žiauriu elgesiu pripažįstamas tyčiojimasis ne tik iš nukentėjusiojo, bet ir iš jo artimo asmens. Taip pat BK 60 str. 1 d. 4 p. nustato, kad sunkinanti aplinkybė darant nusikalstamą veiką yra tyčiojamasi iš asmens ar jo artimųjų.

Patyčias skatina ne vien tik asmens savybės, bet ir jo šeimos narių veiksniai. Dažna patyčių priežastis mokyklose yra šeimos narių fizinė ar psichinė negalia, žalingi įpročiai⁴⁴. Moksliniai tyrimai rodo, kad bet kokia trauminė patirtis (tai reiškia ir patyčios) ne tik tiesiogiai veikia nukentėjusįjį, bet ir daro poveikį jo šeimos nariams, kurie gali patirti psichologinį stresą, kaip nerimą, ir savęs kaltinimą dėl asmens kančių⁴⁵.

Atsižvelgiant į tai, kaip Lietuvos teisinė sistema draudžia visuotines patyčias susijusias su šeima, galima teigti, kad civilinėje ir konstitucinėje teisėje šis draudimas yra daug platesnis ir išsamesnis nei baudžiamojoje teisėje.

⁴² Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2011 m. rugsėjo 28 d. nutarimas. *Valstybės žinios*, 2011, 118-5564.

⁴³ Lietuvos Respublikos Konstitucija. Lietuvos Respublikos piliečių priimta 1992 m. spalio 25 d. referendumu. *Valstybės žinios*, 1992, 33-1014.

⁴⁴ AHMED, Eliza (2004). Bullying and victimization: cause for concern for both families and schools. *Social Psychology of Education*. T. 7, p. 35-54 [interaktyvus]. <https://doi.org/10.1023/B:SPOE.0000010668.43236.60>

⁴⁵ International Society for Traumatic Stress Studies. *Trauma to one family member affects entire family* [interaktyvus] (n.d.): <https://istss.org/trauma-to-one-family-member-affects-entire-family-briana-s-nelson-and-kami-l-schwerdtfeger-kansas-state-university/> [žiūrėta 2026 m. sausio 13 d.]

Pasaulinės pandemijos

COVID-19 viruso paplitimas pasaulyje ypatingai palietė azijiečius ir azijietiškos kilmės asmenis, iš jų buvo pradėta visuotinė tyčiotis, rodyta stipri neapykanta, diskriminacija, imtasi smurto ar kitų priemonių siekiant pažeminti šios kilmės asmenis. Politikų pasisakymuose, socialiniuose tinkluose, žiniasklaidos pranešimuose azijiečiai ir azijietiškos kilmės asmenys tapo taikiniu, tarsi jie būtų COVID-19 viruso sukėlėjai. Tokiose šalyse kaip JAV, Italijoje, Brazilijoje, Jungtinėje Karalystėje, Australijoje buvo užfiksuoti įvairūs užpuolimai, žodiniai priekabiavimai, patyčios, diskriminacija prieš azijietiškos kilmės asmenis. Kaip tokių patyčių pavyzdžius Human Rights Watch (toliau – HRW) nurodo D. Trumpo vartotą terminą „Chinese virus“ bei Italijos Veneto regiono gubernatoriaus pasisakymus žurnalistams, kad kinai nėra higieniški, nes valgo gyvas peles⁴⁶. Taigi tokie autoritetingų asmenų pasisakymai tiesiogiai ir netiesiogiai skatino visuotines patyčias ne tik regioniniu, bet ir pasauliniu mastu.

HRW skatino vyriausybės kuo greičiau imtis veiksmų, užkertančių kelią neigiamam požiūriui prieš azijiečius ir azijietiškos kilmės asmenis, ir patraukti baudžiamojon atsakomybės asmenis, kurie vykdo įvairius žeminančius išpuolius prieš šios kilmės asmenis. Net ir Jungtinės Tautos išleido rekomendaciją dėl su COVID-19 susijusios neapykantos kalbos sprendimo ir kovos su ja⁴⁷.

Lietuvoje COVID-19 metu neapykantos kalbos atvejų prieš azijiečius ir azijietiškos kilmės asmenis buvo užfiksuota keletas, tačiau baudžiamoji ar kita atsakomybės rūšis nebuvo pritaikyta. 2020 m. balandžio 28 d. Lietuvos Žmogaus Teisių Centras paskelbė projektą „Atsakas COVID-19 pandemijai – solidarumo pandemija“, kuris sukurtas reaguojant į atsiradusias COVID-19 pandemijos pasekmes pažeidžiamiausioms grupėms⁴⁸.

Kita pandemija – ŽIV. Ši pandemija ne tik paveikė žmonių sveikatą, bet ir paskatino plačią neapykantą bei tyčiojimasi iš LGBTQ+ bendruomenės narių. Piko metu JAV mirčių skaičius siekė 324 029 tarp vyrų ir moterų nuo 1987 iki 1996 m., žinoma mirties rodikliai pradėjo mažėti jau 1995 m., kai buvo įvesti veiksmingi vaistai, kurie skatino šį kritimą⁴⁹. Tais metais apie šią ligą viešojoje erdvėje kalbėta labai mažai,

⁴⁶ Human rights watch. *Covid-19 Fueling Anti-Asian Racism and Xenophobia Worldwide* [interaktyvus] (modifikuota 2020-05-12): <https://www.hrw.org/news/2020/05/12/covid-19-fueling-anti-asian-racism-and-xenophobia-worldwide> [žiūrėta 2026 m. sausio 18 d.]

⁴⁷ United Nations Digital Library. *United Nations guidance note on addressing and countering COVID-19 related hate speech* [interaktyvus] (modifikuota 2020-05-11): <https://digitallibrary.un.org/record/3863213?ln=en&v=pdf> [žiūrėta 2026 m. sausio 18 d.]

⁴⁸ Aktyvių piliečių fondas. *Ivykę ad-hoc projektai* [interaktyvus]: <https://apf.lt/ivyke-ad-hoc-projektai/> [žiūrėta 2026 m. sausio 20 d.]

⁴⁹ The British Academy. *The AIDS epidemic's lasting impact on gay men* [interaktyvus] (modifikuota 2018-02-19): <https://www.thebritishacademy.ac.uk/blog/aids-epidemic-lasting-impact-gay-men/> [žiūrėta 2026 m. sausio 19 d.]

LGBTQ+ bendruomenė dažnai buvo vaizduojama per stereotipų prizmę, dėl ko vyravo klaidingi įsitikinimai, o tai paliko ilgalaikį poveikį bendruomenės gyvenimui ir net socialinį atstūmimą. Iš 2021 m. apklausos⁵⁰ Europoje iki šiol 50% asmenų patiria tyčiojimąsi dėl ŽIV, kuris pasireiškia socialiniu atstūmimu, grasinimais, smurtu ir pan.

Lietuvos gėjų lygos asociacija 2019 m. atliko tyrimą⁵¹ apie visuomenės požiūrį į LGBTQ+ asmenis ir atskleidė, kad apie 40% respondentų teigė, jog nesijauštų patogiai turėdami kaimyną, priklausančią LGBTQ+ bendruomenei. Pažymėtina, kad tyrime viktimizuojami LGBTQ+ bendruomenės nariai tik dėl jų orientacijos ar lytinės tapatybės. Šie rezultatai parodo, kad Lietuvos visuomenėje vis dar egzistuoja stiprios neigiamos nuostatos LGBTQ+ bendruomenės atžvilgiu, kurios sudaro palankias sąlygas visuotiniam tyčiojimuisi.

L. Labanauskas atliko tyrimą⁵², kuriame buvo nagrinėjamos įvairios Lietuvoje esančios pažeidžiamos grupės ir kaip jas paveikia neapykantos nusikaltimai. Tyrimas atskleidė, kad LGBTQ+ bendruomenės nariai siekia išlikti nepastebėti, nes kiti žmonės iki šiol laikosi stereotipų, jog homoseksualumas yra liga. Tyrimo dalyviai taip pat atkreipė dėmesį į viešus politikų komentarus socialiniuose tinkluose bei į jų pačių šeimos narių neapykantą, dėl ko turi atsiriboti nuo savo šeimos, nes jaučia nesaugumą. Tyrime taip pat buvo analizuojama ar asmenys kreipiasi į tam tikras institucijas dėl šios problemos. Tyrimo dalyviai nurodė, kad ignoruoja pažeidimus, sumenkindami jų svarbą, konsultuodamiesi su draugais ar pažįstamais. Taigi nors ir teoriškai jie yra apsaugoti įstatymo, tačiau dėl problemos latentškumo, tyčiojimosi ir neapykantos grėsmė išlieka. Tikėtina, kad anksčiau jau minėtas Vilniaus apygardos teismo nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1-34-497/2025 pagerins probleminę situaciją.

EŽTT bylos susijusios su LGBTQ+ bendruomenės teisių gynimu pasitaiko dažniau. Beizaras ir Levickas prieš Lietuvą byloje buvo pabrėžta valstybės pareiga ginti LGBTQ+ bendruomenės asmenis nuo neapykantos ir užtikrinti veiksmingą reakciją į tokius išpuolius. Kitoje byloje Hanovs prieš Latviją⁵³ EŽTT nagrinėjo situaciją, kai LGBTQ+ bendruomenės narys buvo fiziškai užpultas, o Latvijos institucijos nesugebėjo veiksmingai reaguoti į šią situaciją. Teismas pabrėžė, kad valstybė turi atlikti

⁵⁰ European Centre for Disease Prevention and Control (2023). *Stigma: survey of people living with HIV - Monitoring implementation of the Dublin Declaration on partnership to fight HIV/AIDS in Europe and Central Asia: 2022 progress report*. [interaktyvus]: <https://www.ecdc.europa.eu/en/publications-data/hiv-hiv-stigma-survey> [žiūrėta 2026 m. sausio 19 d.]

⁵¹ Nacionalinė LGBT teisių organizacija (2019). *Lietuviai – vieni mažiausiai tolerantiškų LGBT žmonių Europos Sąjungoje*. Vilnius: TNS LT, projekto „Call it Hate“ užsakymu.

⁵² LABANAUSKAS, Liutauras (2019). *Neapykantos nusikaltimų pažeidžiamų bendruomenių kokybinio tyrimo ataskaita*. Vilnius: Vidaus reikalų ministerija.

⁵³ *Hanovs prieš Latviją* [EŽTT], Nr. 40861/22, [2024 07 18]. ECLI:CE:ECHR:2024:0718JUD004086122.

savo pareigą ginti asmenų teises, o ne tik apsiriboti formaliu nusikaltimo kvalifikavimo kaip paprasto smurto. Ši byla pabrėžė, kad neapykantos motyvas yra esminis nusikaltimo elementas, o ne tik fakultatyvus elementas, kurį valstybė privalo tai identifiкуoti ir įvertinti.

Apibendrinant galima teigti, kad ŽIV epidemijos padariniai buvo ilgalaikiai ne tik visuomenės sveikatos atžvilgiu, bet ir kaip socialinė problema, kuri sustiprino LGB-TQ+ bendruomenės stereotipus ir neapykantos bei tyčiojimosi apraiškas.

Išvados

Visuotinio tyčiojimosi sąvoka Lietuvos baudžiamojoje teisinėje sistemoje nėra tiesiogiai įtvirtinta. Todėl šio darbo priede yra siūloma norma, kuri kriminalizuoja visuotinį tyčiojimąsi Lietuvos baudžiamojoje teisinėje sistemoje.

Visuotinis tyčiojimas yra tai tyčinis, nuolatinis ir sisteminis siekis sukelti psichologinę kančią kitam, pasižymintis masiškumu, kai jis apima ne pavienius asmenis, o tam tikrą asmenų grupę arba kai tam tikra asmenų grupė nuolat tyčiojasi iš vieno asmens.

Humoras perauga į tyčiojimąsi tada, kai tai neigiamai paveikia kitą asmenį.

Kritika negalima siekti įžeisti, žeminti ar menkinti asmens, ja turi būti siekiama tik išryškinti asmens ar jo veiklos trūkumus ir pašalinti juos. Viešieji asmenys turi didesnes tolerancijos kritikai ribas, todėl ne kiekvienas neigiamas komentaras gali sukelti baudžiamąją atsakomybę. Patyčios gali būti tiek žodinės, tiek fizinės, tačiau teismų praktikoje kvalifikuojant patyčias kaip nusikalstamą veiką atsižvelgiama į jų kraštutinumą, t. y. ar neigiamai paveikia kitą asmenį.

Šaltinių sąrašas

Teisės norminiai aktai

Nacionaliniai norminiai aktai

Lietuvos Respublikos Konstitucija. Lietuvos Respublikos piliečių priimta 1992 m. spalio 25 d. referendume. Valstybės žinios, 1992, 33-1014.

Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas. 1991 m. birželio 25 d. Nr. I-1489. TAR, 1991, 1489.

Lietuvos Respublikos baudžiamasis kodeksas. 2000 m. rugsėjo 26 d. Nr. VIII-1968. Valstybės žinios, 2000, 89-2741.

Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas. 2000 m. liepos 18 d. Nr. VIII-1864. Valstybės žinios, 2000, 74-2262.

Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 7, 38, 47, 63, 66, 70, 75, 82, 93, 129, 166, 167, 172, 178, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 189, 194, 196, 197, 198, 198(1), 198(2), 199, 202, 213, 214, 215, 225, 227, 228, 231, 233, 235, 252, 256, 257, 262, 284, 285, 312 straipsnių, priedo pakeitimo ir papildymo, XXVI, XXX skyrių pavadinimų pakeitimo ir kodekso papildymo 256(1), 257(1) straipsniais įstatymas. 2007 m. birželio 28 d. Nr. X-1233. TAR, 2007, 81-3309.

Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 170, 191, 192 straipsnių pakeitimo ir papildymo ir kodekso papildymo 170-1 straipsniu įstatymas. 2009 m. liepos 9 d. Nr. XI-330. TAR, 2009, 87-3663.

Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodeksas. 2015 m. birželio 25 d. Nr. XII-1869. TAR, 2015, 11216.

Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 47, 176, 220, 221, 272, 273, 281, 284 straipsnių pakeitimo įstatymas. 2015 m. birželio 25 d. Nr. XII-1871. TAR, 2015, 11240.

Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 155 ir 290 straipsnių pripažinimo netekusiais galios įstatymas. 2015 m. birželio 25 d. Nr. XII-1888. TAR, 2015, 11179.

Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 169, 170 ir 170-1 straipsnių pakeitimo įstatymas. 2017 m. gegužės 4 d. Nr. XIII-343. TAR, 2017, 8026.

Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 60, 129, 135, 138, 169, 170, 170-1 ir 170-2 straipsnių pakeitimo įstatymas. 2022 m. balandžio 28 d. Nr. XIV-1065. TAR, 2022, 9434.

Užsienio valstybių norminiai aktai

Strafgesetzbuch (StGB) (1871). Reichsgesetzblatt, S. 127.

Latvijas Republikas Krimināllikums (1998). Latvija Vēstnesis, 199/200.

Specialioji literatūra

AHMED, Eliza (2004). Bullying and victimization: cause for concern for both families and schools. *Social Psychology of Education*. T. 7, p. 35-54 [interaktyvus]. <https://doi.org/10.1023/B:SPOE.0000010668.43236.60>

HALLMARK, Kirsten (2023). Death by Words: Do United States Statutes Hold Cyberbullies Liable for Their Victims' Suicide?. *Houston law review*, 60(3), p. 727-756 [interaktyvus]: <https://houstonlawreview.org/article/73672-death-by-words-do-united-states-statutes-hold-cyberbullies-liable-for-their-victims-suicide> [žiūrėta 2025 m. gruodžio 27 d.]

JAKAB, Nóra (2025). The legal Approach of Cyberbullying in Germany. *Studies of the Ferenc Mádl Institute*, 4(4), p. 309/340. https://doi.org/10.47079/2025.kprhk.cyberb.4_13

MARKEVIČIŪTĖ, Milda (2022). Administracinės atsakomybės samprata ir teisinio reguliavimo modelis Lietuvoje. Daktaro disertacija, socialiniai mokslai, teisė (S 001), Vilniaus universitetas. Vilnius, <https://doi.org/10.15388/vu.thesis.292>

MIKELĖNAS, Valentinas; BARTKUS, Gintautas, MIZARAS, Vytautas ir kt. (2002). Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras. Antroji knyga. Vilnius: Justitia.

ABRAMAVIČIUS, Armanas; BARANASKAITĖ, Agnė; ČEPAS, Algimantas ir kt. (2004). Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso komentaras I. Vilnius: Teisinės informacijos centras.

ABRAMAVIČIUS, Armanas; ALIUKONIENĖ, Rita; BARANSKAITĖ, Agnė ir kt. (2009). Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso komentaras II. Vilnius: Teisinės informacijos centras.

ABRAMAVIČIUS, Armanas; AIDUKAS, Marius; ALIUKONIENĖ, Rita ir kt. (2010). Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso komentaras III. Vilnius: Registrų centras.

ŠVEDAS, Gintaras; ABRAMAVIČIUS, Armanas; PRAPIESTIS, Jonas ir kt. (2019). Lietuvos baudžiamoji teisė. Bendroji dalis. 1 knyga. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla.

Elektroniniai leidiniai

- BNS spaudos centras. Tikrovės neatitinkantis komentaras internete – teisė į nuomonę ar garbės ir orumo pažeidimas? [interaktyvus] (modifikuota 2023-03-05): <https://sc.bns.lt/view/item/tikroves-neatitinkantis-komentaras-internete-teise-i-nuomone-ar-garbes-ir-orumo-pazeidimas-459914> [žiūrėta 2026 m. sausio 8 d.]
- Human rights watch. Covid-19 Fuelling Anti-Asian Racism and Xenophobia Worldwide [interaktyvus] (modifikuota 2020-05-12): <https://www.hrw.org/news/2020/05/12/covid-19-fueling-anti-asian-racism-and-xenophobia-worldwide> [žiūrėta 2026 m. sausio 18 d.]
- International Society for Traumatic Stress Studies. Trauma to one family member affects entire family [interaktyvus] (n.d.): <https://istss.org/trauma-to-one-family-member-affects-entire-family-briana-s-nelson-and-kami-l-schwerdtfeger-kansas-state-university/> [žiūrėta 2026 m. sausio 13 d.]
- Mano teisės. Skirmantas Bikelis. Patyčios iš negalios ir „baudžiakas“ [interaktyvus] (modifikuota 2025-07-09): <https://manoteises.lt/straipsnis/skirmantas-bikelis-patycios-is-negalios-ir-baudziakas/> [žiūrėta 2026 m. sausio 6 d.]
- The British Academy. The AIDS epidemic's lasting impact on gay men [interaktyvus] (modifikuota 2018-02-19): <https://www.thebritishacademy.ac.uk/blog/aids-epidemic-lasting-impact-gay-men/> [žiūrėta 2026 m. sausio 19 d.]
- United Nations Digital Library. United Nations guidance note on addressing and countering COVID-19 related hate speech [interaktyvus] (modifikuota 2020-05-11): <https://digital-library.un.org/record/3863213?ln=en&v=pdf> [žiūrėta 2026 m. sausio 18 d.]

Teismų praktika

Europos Žmogaus Teisių Teismo praktika

- Hanovs prieš Latviją [EŽTT], Nr. 40861/22, [2024 07 18]. ECLI:CE:ECHR:2024-0718JUD004086122.
- Beizaras ir Levickas prieš Lietuvą [EŽTT], Nr. 41288/15, [2020 06 25]. ECLI:CE:ECHR:2020-0114JUD004128815.
- Féret prieš Belgiją [EŽTT], Nr. 15615/07, [2009 07 16]. ECLI:CE:ECHR:2009-0716JUD001561507.
- Konstitucinio Teismo jurisprudencija
- Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2011 m. rugsėjo 28 d. nutarimas. Valstybės žinios, 2011, 118-5564.
- Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2005 m. liepos 8 d. nutarimas. Valstybės žinios, 2005, 87-3274.

Bendros kompetencijos teismų praktika

- Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2025 m. gegužės 8 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-85-495/2025.
- Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2025 m. vasario 27 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-7-4-403/2025.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2022 m. vasario 3 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-29-976/2022.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. birželio 27 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-237-684/2019.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. kovo 1 d. nutartis byloje Nr. 2K-86-648/2016.

Vilniaus apygardos teismo nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1-34-497/2025.

Šiaulių apygardos teismo 2021 m. birželio 14 d. nutartis administracinio nusižengimo byloje Nr. 4-35-3-00173-2020-0.

Užsienio valstybių teismų praktika

Rīgas pilsētas tiesas 2024. gada 26. septembra spriedums lietā Nr. K77-2386-24/121

People v Marquan M., New York Court of Appeals, July 1, 2014, No. 139.

Kiti šaltiniai

Aktyvių piliečių fondas. Įvykę ad-hoc projektai [interaktyvus]: <https://apf.lt/ivyke-ad-hoc-projektai/> [žiūrėta 2026 m. sausio 20 d.]

ESET Glossary. Patyčios kibernetinėje erdvėje [interaktyvus]: <https://help.eset.com/glossary/lt-LT/cyberbullying.html> [žiūrėta 2026 m. sausio 20 d.]

European Centre for Disease Prevention and Control (2023). Stigma: survey of people living with HIV - Monitoring implementation of the Dublin Declaration on partnership to fight HIV/AIDS in Europe and Central Asia: 2022 progress report. [interaktyvus]: <https://www.ecdc.europa.eu/en/publications-data/hiv-stigma-survey> [žiūrėta 2026 m. sausio 19 d.]

Generalinė prokuratūra (2025). Policijos departamentui pavesta įvertinti, ar paskelbtame įraše nėra nusikalstamų veikų požymių. [interaktyvus]: <https://prokuraturos.lt/lt/policijos-departamentui-pavesta-ivertinti-ar-paskelbtame-irase-nera-nusikalstamu-veiku-pozymiu/11446> [žiūrėta 2026 m. sausio 17 d.]

KAMENSKA, Anhelita (2017). Lifecycle of a hate crime. Country report for Latvia, Latvian Centre for Human Rights. [interaktyvus]: <https://cilvektiesibas.org.lv/en/publications/lifecycle-of-a-hate-crimes-country-report-for-latv-446/> [žiūrėta 2025 m. gruodžio 28 d.]

KAMENSKA, Anhelita; TUMULE, Jekaterina; SAUŠA, Liliana (2025). Human rights in Latvia in 2024, Latvian Centre for Human Rights. [interaktyvus]: <https://cilvektiesibas.org.lv/en/publications/human-rights-in-latvia-2024-709/> [žiūrėta 2025 m. gruodžio 28 d.]

LABANAUSKAS, Liutauras (2019). Neapykantos nusikaltimų pažeidžiamų bendruomenių kokybinio tyrimo ataskaita. Vilnius: Vidaus reikalų ministerija.

Lietuvių kalbos institutas. Lietuvių kalbos informacinė sistema „E. kalba“ [interaktyvus]: <https://ekalba.lt/>

Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija (2016). Aiškinamasis raštas dėl Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 169, 170, 1701 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto, Nr. XIIP-4575. TAR, 17533.

Lietuvos Respublikos Seimas (2016). Aiškinamasis raštas Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 2.24 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto, Nr. XIIP-3606 (2).

Lietuvos Respublikos Vyriausybė (2012). Aiškinamasis raštas dėl Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 47, 272, 273, 281, 284 straipsnių pakeitimo ir papildymo ir kodekso papildymo 1761 ir 2731 straipsniais įstatymo projekto.

Nacionalinė LGBT teisių organizacija (2019). Lietuviai – vieni mažiausiai tolerantiškų LGBT žmonėms Europos Sąjungoje. Vilnius: TNS LT, projekto „Call it Hate“ užsakymu.

Vidaus reikalų ministerija (2019). Baudžiamosios atsakomybės už neapykantos nusikaltimus ir neapykantą kurstančias kalbas taikymo atvejų analizės ataskaita. Vilnius: Vidaus reikalų ministerija.

Žurnalistų etikos inspektoriaus tarnyba. Žurnalistų etikos inspektoriaus sprendimas: neapykantos kalba nėra humoras [interaktyvus]: <https://www.zeit.lt/lt/naujienos/zurnalistu-etikos-inspektoriaus-sprendimas-neapykantos-kalba-nera-humoras/800> [žiūrėta 2026 m. sausio 17 d.]

Statistiniai duomenys

Ryšių reguliavimo tarnyba (2024). 2024 m. pranešimų ataskaita. [interaktyvus]: <https://www.svarusinternetas.lt/statistika/5>

Baudžiamasis teisinis vertinimas visuotinio tyčiojimosi iš asmens, jo šeimos narių

SANTRAUKA

Šiame straipsnyje analizuojama, ar pagal baudžiamąją teisę visuotinis tyčiojimas iš asmens, jo šeimos narių gali būti laikomas nusikalstama veika ir užtraukti baudžiamąją atsakomybę. Dabartiniame Lietuvos Respublikos baudžiamajame kodekse visuotinio tyčiojimosi sąvoka nėra tiesiogiai įtvirtinta, o už visuotinį tyčiojimąsi baudžiamoji atsakomybė taikoma tik tuo atveju, jei padariniai yra tokie kaip asmens savižudybė. Todėl kyla būtinybė išanalizuoti visuotinio tyčiojimosi daromą žalą ir užkirsti tam kelia.

Straipsnyje pateikiama visuotinio tyčiojimosi samprata remiantis įvairiais šaltiniais, aptariant Lietuvos Respublikos baudžiamajame kodekse netekusius galios straipsnius bei lyginant visuotinio tyčiojimosi reguliavimą su kitomis teisės šakomis bei kitomis šalimis. Taip pat aptariamas visuotinis tyčiojimas iš pažeidžiamų socialinių grupių.

Pagal šiam darbe išanalizuotą informaciją galima teigti, kad dabartinio baudžiamojo reguliavimo nepakanka, nes šiuolaikiniame pasaulyje visuotinio tyčiojimosi problema yra išaugusi, o tinkamų priemonių tokiems veiksams užkirsti kelio nėra. Dėl šios priežasties šio darbo autoriai siūlo normą, kuria būtų galima išspręsti esamą problemą laikantis ultima ratio principo.

SUMMARY

The course work analyses, by criminal law, whether mass bullying of a person or their family members should be considered a criminal offense and give rise to criminal liability. By the current criminal code, the concept of mass bullying is not explicitly defined, and criminal liability for such conduct only arises in cases where there are consequences like a person's suicide. That is why there is a need to analyse the harm caused by mass bullying and to prevent such conduct.

The course work presents the concept of mass bullying based by various sources, discussing norms that have lost their validity in the criminal code, and comparing the regulation of mass bullying with other branches of law and other countries. Also, the course work discusses mass bullying that is directed at vulnerable social groups.

Based on what was analysed in the course work, it can be said that the current criminal law regulation is insufficient, as in the modern world the problem of mass bullying has increased and there are no adequate measures to prevent such actions. For this reason, the authors of this course work propose a legal norm that would address the existing problem in accordance with the principle of ultima ratio.

Priedas Nr. 1

Pasiūlymas

Atsižvelgiant į darbe iškeltas problemas siūlytina nauja norma, kuri reglamentuoja visuotinį tyčiojimą BK:

1551 straipsnis. Visuotinis tyčiojimas iš asmens

Tas, kas žodžiais ar veiksmais, viešai ar naudodamasis visuomenės informavimo priemonėmis sistemingai ir visuotinai tyčiojosi iš asmens ar jo šeimos narių siekdamas pažeminti ar kitaip sukelti psichologinę kančią ar sukėlė sunkų arba labai sunkų sveikatos sutrikdymą, baudžiamas viešaisiais darbais arba bauda, arba laisvės apribojimu arba areštu.

Tas, kas padarė šio straipsnio 1 dalyje numatytus veiksmus jaunesniam nei šešiolikos metų asmeniui, baudžiamas laisvės apribojimu arba areštu, arba laisvės atėmimu iki dviejų metų.

Už šiame straipsnyje numatytą veiką asmuo atsako tik tuo atveju, kai yra nukentėjusio asmens skundas ar jo teisėto atstovo pareiškimas, ar prokuroro reikalavimas.

Už šiame straipsnyje numatytas veikas atsako ir juridinis asmuo.